

Магістр 2 року навчання
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

НАПРЯМИ АНАЛІЗУ ЯКОСТІ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКУ

Анотація. Визначено сутність поняття "кредитний портфель", обґрунтовано необхідність управління якістю кредитного портфеля банку, а також описано основні напрями його аналізу, розглянуто показники, які відображають спрямованість кредитної політики банківської установи.

Аннотация. Определена сущность понятия "кредитный портфель", обоснована необходимость управления качеством кредитного портфеля банка, а также описаны основные направления его анализа, рассмотрены показатели, которые отражают направленность кредитной политики банковского учреждения.

Annotation. The essence of the term "credit portfolio" was defined. The need to manage the bank's loan portfolio quality was justified. The main directions of its analysis, indexes which represent the orientation of the bank establishment credit policy are considered.

Ключові слова: якість кредитного портфеля, резерви, кредитний ризик, напрями аналізу кредитного портфеля, кредитна політика.

Кредитна політика, що проводиться сучасними банками, знаходиться під впливом багатьох факторів, обумовлених особливостями економічної та політичної ситуації в країні. Під впливом цих же факторів складаються й особливості механізму кредитування, і вибудовування кредитних відносин банків і позичальників, які з часом і зміною економічних умов розвиваються і набувають нових особливостей.

Вивченню питань організації кредитної діяльності банків присвячено значну кількість праць вітчизняних і зарубіжних економістів, що характеризує важливе місце даної проблеми у числі пріоритетів банківської діяльності та обґрунтування шляхів її оптимізації. Суттєві надбання у дослідженні цих питань належать таким вітчизняним вченим, як: Васюренко О. В., Вітлінський В. В., Гальчинський А. С., Гуцал І. С., Дзюблюк О. В., Заруба Ю. А., Івасів Б. С., Кириченко О. А., Лагутін В. Д., Луців Б. Л., Мороз А. М., Примостка Л. О., Савлук М. І., Чайковський Я. І. та ін.

Проте відзначаючи безсумнівну цінність та значимість проведених наукових досліджень, потрібно вказати, що недостатня увага, приділена основним засадам управління кредитним портфелем банку та напрямам аналізу якості кредитного портфеля, особливо у нестабільних умовах перехідної економіки [1].

Саме тому метою статті є визначення та обґрунтування основних напрямів аналізу якості кредитного портфеля банку.

У даний час у рамках створення банками систем управління ризиками, особливої актуальності набула проблема адекватної оцінки кредитного ризику – ризику невиконання клієнтом банку своїх кредитних зобов'язань перед ним. Пріоритетним напрямом у системі оцінки банківських ризиків і, зокрема, кредитного ризику є перевірка якості кредитного портфеля банку та кредитної політики, які, у свою чергу, відображають рівень і якість керівництва банком.

Згідно із Положенням НБУ "Про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями" кредитний портфель – сукупність усіх банківських позик, що структуровані за певними параметрами відповідно до завдань визначеної банком кредитної політики [2].

Якість кредитного портфеля банку відображає відповідність структури його кредитних вкладень базовим принципам організації кредитування з точки зору забезпечення поверненості, строковості та платності наданих у тимчасове користування грошових коштів. Ці параметри загалом характеризують ступінь кредитного ризику та дохідність позичкових операцій банку, що є стратегічними цілями його кредитної політики. Отже, якість кредитного портфеля банку означає формування такої його структури, яка забезпечувала б належний рівень його ліквідності та максимальний рівень дохідності банківської установи за мінімального рівня кредитного ризику.

Необхідність проведення банками аналізу якості кредитного портфеля та контролю за ним зумовлена, головним чином, зміщенням банківських пріоритетів у бік якісного аналізу видаваних кредитів і розвитку систем управління ризиками.

У системі управління банком, зокрема якістю кредитного портфеля, є дуже важливим продуманий і зважений підхід до визначення кредитної і відсотковою політики. Не завжди темпи зростання доходів від проведення кредитних операцій відповідають темпам нарощування обсягів кредитування клієнтів, це може бути пов'язано з неадекватною оцінкою банком кредитного ризику.

Непродумана політика управління може призвести до погіршення якості банківських активів, у тому числі, кредитів. У свою чергу, неповернені позичальниками кредити і несплачені відсотки впливають на зменшення відсоткового доходу банку, що зумовлюється додатковими відрахуваннями в резерви на покриття витрат, зростанням банківських витрат та зниженням прибутку. Під час створення додаткових резервів відбувається

відволікання грошових ресурсів з банківського обігу, які можуть бути направлені на кредитування, що впливає на зміну балансу ліквідності банку.

З метою виявлення резервів підвищення ефективності кредитної діяльності за умови запланованого рівня дохідності та допустимого рівня ризику банки проводять аналіз кредитного портфеля, який здійснюється у двох напрямках [1]:

- 1) аналіз структури та динаміки кредитного портфеля;
- 2) якісний аналіз кредитного портфеля.

Виділені напрями аналізу кредитного портфеля банку, для зручності, слід подати у вигляді схем, що наведені далі (рис. 1 та 2).

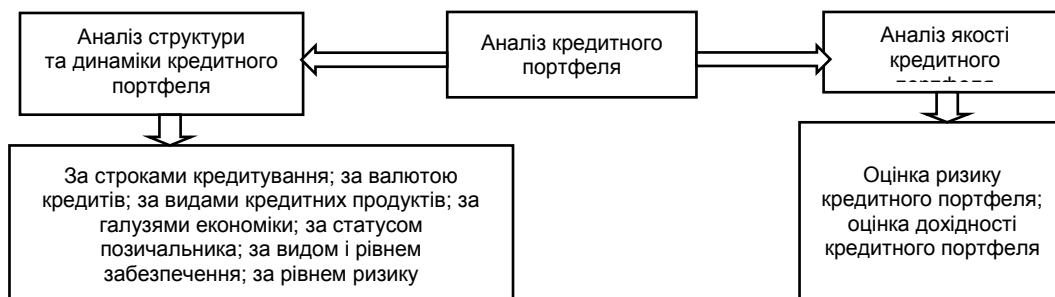

Рис. 1. Напрями аналізу кредитного портфеля банку

Аналіз структури та динаміки кредитного портфеля здійснюється за допомогою методик горизонтального і вертикального аналізу за такими параметрами, як строк кредитування, валюта кредитів, види кредитних продуктів, галузі економіки, статус позичальника, вид і рівень забезпечення, рівень ризику.

Горизонтальний аналіз дає можливість дослідити динаміку кредитного портфеля банку в цілому та його окремих статей. У процесі використання цього виду аналізу розраховується абсолютний приріст, темпи приросту окремих статей за ряд періодів і визначаються тенденції їх розвитку.

Вертикальний аналіз ґрунтується на структурному дослідженні кредитного портфеля. У процесі такого аналізу визначається частка окремої статті в загальній сумі кредитного портфеля. Під час аналізу кредитного портфеля у розрізі строків кредитування особливу увагу приділяють частці прострочених, пролонгованих і сумнівних кредитів [3].

Далі слід розглянути показники, які використовуються для оцінки ризику та дохідності кредитних операцій банку (рис. 2).

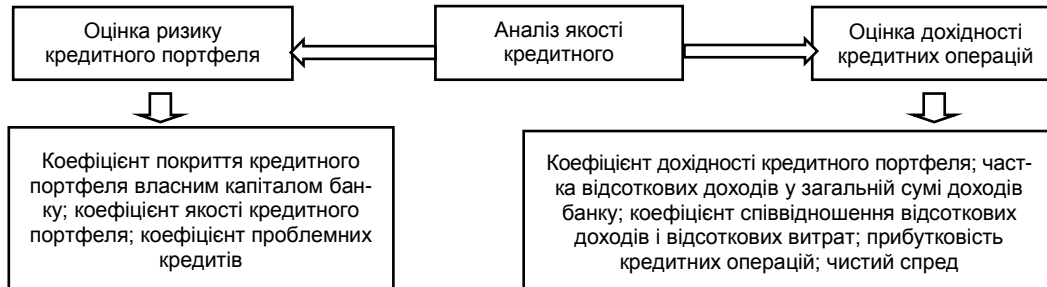

Рис. 2. Показники оцінки ризику та дохідності кредитних операцій банку

Для оцінки якості кредитів, які утворюють кредитний портфель банку, можуть, крім розглянутих, використовуватись й інші показники, які відображають спрямованість кредитної політики банківської установи. Зокрема у їх числі можна зазначити такі: обсяг і динаміка проблемних кредитів; величина і структура позичок, за якими не сплачують відсотки; обсяг кредитних угод, укладених з інсайдерами; величина крупних кредитів (розмір яких перевищує 5 % капіталу банку); темпи зростання кредитних вкладень загалом і за групами кредитів, класифікованими залежно від їхньої якості; частка недоотриманих процентів за наданими кредитами в загальному обсязі відсоткових доходів банку [4].

Загалом запропоновані показники мають бути порівняні з певними критеріальними значеннями, які може розробити банк на основі статистичного ряду фактичних значень кожного коефіцієнта за минулі періоди. При цьому оцінку якості кредитного портфеля банку можна зробити на основі порівняння фактичного значення окремих показників зі світовими стандартами або стандартами самого банку, визначеними ним у кредитній політиці, а також на підставі порівняння фактичних значень відповідних коефіцієнтів із їхніми значеннями у інших, аналогічних за розміром, банках. На цій основі керівництво банку приймає рішення щодо зміни структури кредитного портфеля з метою підвищення дохідності вкладень та оптимізації з погашення позик, що позначається на ліквідності та прибутковості банку.

Наук. керівн. Яременко О. Р.

Література: 1. Бугель Ю. Напрями удосконалення сучасних методів управління банківським кредитним портфелем / Ю. Бугель // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 2 (27). – С. 157–163. 2. Про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків : Положення НБУ від 06.07.2000 р. № 279 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua. 3. Костюченко В. М. Управління кредитними ризиками у комерційному банку / В.

М. Костюченко // Вісник Хмельницького національного університету. Серія "Економічні науки". – 2010. – № 1. – Т. 1. – С. 141–147.

4. Дзюблюк О. В. Механізм забезпечення якості кредитного портфеля й управління кредитним ризиком банку в період кризових явищ в економіці / О. В. Дзюблюк // Журнал Європейської економіки. – Том 9. Березень 2010. – С. 108–124.